Tampereen yliopisto

Tia Lilja

UUSINTAVAN TYÖN TEEMAT HALLITUSOHJELMASSA FEMINISTISEN TALOUSTIETEEN LINSSIN LÄPI

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2025

TIIVISTELMÄ

Tia Lilja: Uusintavan työn teemat hallitusohjelmassa feministisen taloustieteen linssin läpi
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimus
Huhtikuu 2025

Tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten hallitusohjelmassa 2023 näkyy uusintava työ feministisen taloustieteen näkökulmasta ja millaisia päätöksiä uusintavaan työhön liittyen tehdään. Feministisen taloustieteen keskeinen käsite uusintava työ tarkoittaa elämää ylläpitävää työtä, kuten esimerkiksi palkatonta hoitotyötä tai lasten kasvatusta, mutta myös ammatillista hoito- ja kasvatustyötä. Tutkimuksessa korostuva hoitotyö on usein alipalkattua ja valtiot hyötyvät siitä taloudellisesti, koska kustannukset siirtyvät kotitalouksille. Feministinen taloustiede pyrkii yhdistämään tuottavan ja uusintavan talouden tarkastelun.

Aihe on ajankohtainen, kun hallituksen tavoitellessa kustannusten säästöjä tehostetaan esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan toimintaa. Aihe on myös tärkeä, koska uusintava työ on elintärkeää sekä yhteiskunnalle että monille yksilöille. Tutkimusaineistona oli Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelma, joka on julkaistu vuonna 2023. Rajasin aineistoksi alaluvut, jotka koskivat sosiaali- ja terveysalaa sekä työelämää. Tutkimusmenetelmänä käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, jonka avulla analysoin hallitusohjelmasta tutkittavaa ilmiötä koskevia teemoja.

Tulokset viittaavat siihen, että talouskuripolitiikka ohjaa hallituksen päätöksiä, mikä saattaa heikentää julkisten hoivapalvelujen resursseja ja siirtää uusintavaa työtä kotitalouksille. Tutkimuksen perusteella hallitusohjelmassa painotetaan kustannustehokkuutta ja yksityistämistä, mikä feministisen taloustieteen mukaan lisää taloudellista eriarvoisuutta ja vaikeuttaa tasa-arvon edistämistä. Julkisten palvelujen leikkaukset ja hoitajien työehtojen heikennykset voivat johtaa työvoimapulaan ja hoivan laadun heikkenemiseen. Päätöksissä vaikuttaa olevan strategista hiljaisuutta sukupuolivaikutusten osalta, mikä voi vahvistaa olemassa olevia eriarvoisuuksia. Tulevaisuudessa olisi tärkeää tutkia hallitusohjelman päätösten vaikutuksia sekä palkattoman että palkallisen uusintavan työn näkökulmasta.

Avainsanat: Uusintava työ, sosiaalinen uusintaminen, feministinen taloustiede, talouskuripolitiikka
Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

☒ Ei
☐ Kyllä

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällys

1. Johdanto 1

2. Feministinen taloustiede ja käsitteet 3
   - 2.1. Feministinen taloustiede ja sosiaalisen uusintamisen teoria 3
   - 2.2. Talouskuripolitiikka vai hoivaava talous? 5
   - 2.3. Strateginen hiljaisuus ja sukupuolitietoinen budjetointi 6
   - 2.4. Tieteellistyminen 7
   - 2.5. Aiempi tutkimus 8

3. Tutkimusasetelma 9
   - 3.1. Tutkimuskysymys ja aineisto 9
   - 3.2. Teoriaohjaava sisällönanalyysi 10
   - 3.3. Tutkimusetiikka 11

4. Analyysi 12
   - 4.1. Taloudellistuminen 12
   - 4.2. Uusintavan työn siirtäminen 15
   - 4.3. Uusintavan työn tekijöiden arvostus 17

5. Pohdinta 20

Lähteet 26

Kuva 1 Taloudellistumisen kategoriat 13
Kuva 2 Uusintavan työn siirtämisen kategoriat 16
Kuva 3 Uusintavan työn tekijöiden arvostuksen kategoriat 18

1. Johdanto

Suomen hallitusten talouspolitiikka on kuvannut viime vuosikymmeninä talouskuripolitiikka, jonka avulla on yritetty taata suomalaisten yritysten kilpailukyky ja suotuisa talouskasvu. Kun tavoitteet talouskasvusta saavutettaisiin, olisi sen jälkeen varaa panostaa julkisen sektorin palveluihin ja sosiaaliturvaan. (Outinen 2023, 52.) Investointeja ei haluta kohdistaa esimerkiksi julkisiin hoivapalveluihin, koska niitä ei nähdä tuottavana. Feministisessä taloustieteessä on haluttu nostaa tutkimuksen keskiöön myös uusintava työ, johon myös julkiset hoivapalvelut kuuluvat. Tuottavan talouden nähdään olevan riippuvainen sosiaalisesta uusintamisesta, kuten esimerkiksi työvoiman fyysisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin huolehtimisesta. (Elomäki & Ylöstalo 2020, 91–92.)

Tutkielman aiheena on selvittää, miten uusintava työ näkyy vuoden 2023 hallitusohjelmassa feministisen taloustieteen näkökulmasta. Uusintava työ on elämää ylläpitävää työtä, kuten esimerkiksi palkaton hoitotyö tai lasten kasvatus, mutta myös ammatillinen hoito- ja kasvatustyö. Tutkielmassani analysoin palkallisen uusintavan työn osuutta hallitusohjelmassa, koska hallitusohjelmassa tehtävät päätökset koskevat erityisesti esimerkiksi palkallista sosiaali- ja terveysalaa. Aihe on ajankohtainen, kun poliittisen päätöksenteon seurauksena tehostetaan esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan toimintaa. Hallituksen tavoitteena on esimerkiksi hillitä kustannusten kasvua hyvinvointipalveluissa ja tämä tehdään esimerkiksi hyvinvointialueiden rahoitusmalleja muuttamalla (Hallitusohjelma 2023, 46).
Tutkimusaineistona on hallitusohjelma ja siitä valitut alaluvut, jotka koskevat tutkittavaa ilmiötä, uusintavaa palkallista työtä. Tutkimusmenetelmänä käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, jonka avulla yritän selvittää hallitusohjelmasta palkallista uusintavaa työtä koskevia merkityksiä.

1970-luvulla feminististen taloustutkijoiden sosiaalisen uusintamisen teoria toi julki, kuinka erityisesti palkaton uusintava työ on pitkään ollut merkittävässä asemassa luomassa taloudellista hyötyä yhteiskunnalle (Dowling 2021, 18). Sosiaalinen uusintaminen kattaa kaikki elämää ylläpitävään toimintaan liittyvät tehtävät, kuten esimerkiksi suhteet, asenteet, tunteet sekä

vastuut. Sosiaaliseen uusintamiseen sisältyy myös kyseiset tehtävät eri sukupolvien välillä. (Whiteside 2020, 142.) Näistä toimista käytetään usein termiä uusintava työ.
Feministisessä taloustieteessä on arvosteltu markkinakeskeistä ajattelutapaa taloudesta siitä, että unohdetaan kokonaan kotitalouksissa ja yhteisöissä tehtävä palkaton työ ja hoiva (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 60). Feministiset taloustieteilijät ovat esittäneet ajatuksia hoivaavasta taloudesta, jossa päätöksenteossa nostettaisiin elämää uusintava toiminta talouspolitiikan keskiöön (Elomäki, Ylöstalo ja Kantola 2023, 160). Tällöin talouspolitiikan tulisi huomioida sekä palkallinen että palkaton uusintava työ päätöksenteossa. Uusintavan työn ollessa elintärkeää yhteiskunnalle sekä monille yksilöille, on tärkeää arvioida, kuinka se näkyy hallitusohjelmassa.

Elomäen, Kantolan ja Ylöstalon (2023) mukaan julkisen sektorin palveluista leikattaessa, valuu hoitotyö palkattomaksi uusintavaksi työksi kotitalouksille. Usein työ siirtyy erityisesti naisille tehtäväksi. Lisäksi Suomessa, jossa työmarkkinat ovat sukupuolittuneet vahvasti, kohdistuvat julkisen sektorin leikkaukset erityisesti naisten tekemään työhön esimerkiksi irtisanomisilla.
Koska uusintava työ, kuten esimerkiksi hoitotyö, nähdään vain kuluna, ei sitä myöskään arvosteta samalla tavalla kuin tuottavia aloja. Tämä on näkynyt esimerkiksi hallituksen elvytysinvestoinneissa koronapandemian jälkeen, kun toimet kohdennettiin esimerkiksi miesvaltaiselle rakennusalalle. Vaikka uusintava työ on välttämätöntä yhteiskunnalle, jotta ihmiset pysyvät terveinä ja työkykyisinä tai lastenhoito mahdollistaisi työnteon, ei uusintavalle työlle kuitenkaan anneta suurta painoarvoa. (Elomäki, Kantola ja Ylöstalo 2023, 150–151.) Feministiset taloustutkijat ovat esittäneet, että hoiva-alaan investoiminen toisi esimerkiksi lisää työpaikkoja ja edistäisi kaikkien hyvinvointia (Elomäki, Kantola ja Ylöstalo 2023, 151). Tämän tutkimuksen tavoitteena on löytää nykyisestä hallitusohjelmasta linjauksia koskien esimerkiksi sosiaali- ja terveysalaa ja niiden perusteella päätellä, miten uusintavan työn arvostus siinä näkyy. Tutkimuksella yritän myös selvittää, millaisia seurauksia hallitusohjelman päätöksistä saattaa syntyä sekä kotitalouksille että uusintavan työn tekijöille.

Koska uusintava työ on monia yksilöitä ja koko yhteiskuntaa koskettava aihe, on sitä myös tärkeää tutkia. Erityisesti aihe koskettaa niitä, joille uusintava työ siirtyy, kun julkisen sektorin leikkausten takia jotakin hoivapalvelua ei ole enää saatavilla. Uusintava työ siirtyy myös yksityisille markkinoille, mutta usein myös kotitalouksille ja erityisesti naisille (Elomäki, Kantola ja

Ylöstalo 2023, 151). Uusintavan työn resursseja pidetään ehtymättömänä, vaikka todellisuudessa nekin saattavat ehtyä.

Uusintavan työn osalta puhutaan hoivakriisistä, kun hoivan tarve ei enää kohtaa resurssien kanssa (Dowling 2021,8). Hoivan tarve ei kuitenkaan oletettavasti vähene, vaikka palveluista leikattaisiinkin, koska hoivaa tarvitsevien esimerkiksi vanhusten määrä ei laske. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vanhuusväestön osuus väestöstä kasvaa tulevaisuudessa huomattavasti Suomessa. Tätä hoivan tarvetta paikataan esimerkiksi kotitalouksissa tehtävällä palkattomalla työllä tai pienesti korvatulla omaishoidolla, mutta osa saattaa jäädä myös ilman hoivaa kokonaan. Syynä voi olla esimerkiksi se, että hankittava palvelu koetaan liian kalliiksi yksityisillä markkinoilla.

Tutkimuksessa käydään läpi seuraavaksi teoreettista taustaa sisältäen tutkimuksen kannalta tärkeimmät käsitteet sekä aikaisempaa tutkimusta koskien uusintavaa työtä. Tämän jälkeen käydään läpi tutkimusasetelma ja tutkimuskysymys sekä tutkimuksessa käytettävä aineisto. Tutkimusasetelman käsittelyn jälkeen siirrytään analyysiin ja sen tuloksiin. Lopuksi pohditaan analyysin tuloksia peilaten niitä feministiseen taloustieteeseen.

2. Feministinen taloustiede ja käsitteet

2.1. Feministinen taloustiede ja sosiaalisen uusintamisen teoria

Feminististä taloustiedettä (*engl. feminist economics*) on käsitteenä käyttänyt ensimmäisen kerran 1983 Barbara Bergman artikkelissaan *Feminism and Economics*. Käsite ei kuitenkaan vakiintunut käyttöön ennen 1990-lukua, jolloin ala institutionalisoitiin. (Orozco Espinel ja Gomez Betancourt 2019, 159.) Aluksi feministisessä taloustieteessä keskityttiin erityisesti kotitalouksiin. Pian kuitenkin alalla laajennuttiin käsittelemään myös esimerkiksi kansainvälistä vaihtoa, kehitystä ja köyhyyttä. (Orozco Espinel ja Gomez Betancourt 2019, 160.) Ennen feminististä taloutta omana alanaan, feminismillä on kuitenkin ollut myös osansa taloustieteessä. 1960- luvun loppupuolella ja 1970-luvun alussa feministit alkoivat vaatia yhtäläisiä oikeuksia miesten kanssa. Feministit kritisoivat kuinka tärkeät poliittiset, taloudelliset sekä sosiaaliset

instituutiot olivat miesten käsissä. (Albelda 1995, 254.) Tämä edesauttoi myös naistutkimuksen sekä sukupuolentutkimuksen oppialojen syntyjä. (Orozco Espinel ja Gomez Betancourt 2019, 163.)

Feministisessä taloustieteessä korostetaan talouden sukupuolittuneisuutta ja analysoidaan kuinka yhteiskunnan rakenteet suosivat miehiä (Whiteside 2020, 140). Tavoitteena on talouden uudelleenajattelun avulla parantaa naisten taloudellista asemaa yhteiskunnassa (Strober 1994, 143). Feministinen talouden tutkimus ottaa tutkimuksen kohteeksi politiikan ja talouden lisäksi sukupuolittuneet ja rodullistetut ruumiit ja rakenteet (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 89). Sukupuolittuneet ja rodullistuneet yhteiskunnalliset valtasuhteet ja työnjako määrittelevät miten erilaisilla ihmisillä on mahdollisuuksia talouden saralla (Ylöstalo ym.2024, 12). Vaikka feministisen taloustieteen teoriassa korostetaan naisia, tavoitteena on kuitenkin tehdä näkyväksi, miten rakenteet vaikuttavat myös miehiin ja lapsiin sekä yhteiskuntaan (Whiteside 2020, 140). Feministisessä poliittisen talouden tutkimuksessa talous nähdään sosiaalisena, poliittisesti rakentuneena ja sukupuolittuneena järjestelmänä (Ylöstalo ym. 2024, 17). Elomäki ja Ylöstalo (2020) haluavat nostaa keskusteluun tasa-arvon lisäksi myös intersektionaaliset ja globaalit näkökulmat. Feministisen poliittisen talouden tutkimuksessa on teoretisoitu sosiaalista uusintamista (*engl. social reproduction*), jota käydään läpi seuraavaksi tarkemmin.

Sosiaalisen uusintamisen teoriassa keskitytään tuottavan ja uusintavan työvoiman väliseen suhteeseen (Čakardić 2018, 150–151). Talouden tutkimuksessa yleisesti on keskitytty tuottavaan työhön tutkimuskohteena. Taloustieteen mallit ja keskeiset tunnusluvut, kuten esimerkiksi bruttokansantuote, eivät sisällä palkattoman työn osuutta. Myös palkallinen uusintava työ, kuten hoitotyö, nähdään lähinnä kustannuksena eikä investointina. (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 92.) Sosiaalinen uusintaminen viittaa prosesseihin, jotka liittyvät väestön elämän ylläpitämiseen ja lisääntymiseen sekä koskevat erityisesti työikäisiä (Bezanson ja Luxton 2006, 3). Käsite kehitettiin avuksi 1970-luvulla paljastamaan naisten sosiaalisia ja taloudellisia kokemuksia erityisesti naisvaltaisilla aloilla. Tavoitteena oli saada esiin piilossa olevat, ei-tunnustetut ja palkattomat hoito- ja kotityöt, jotka useimmiten valuivat naisille. (Dowling 2021, 18.) Tavoitteena oli myös saada näkyviin, että palkaton työ on olennainen osa talousjärjestelmän toimintaa (Ylöstalo ym.2024, 15). Sosiaalisen uusintamisen prosesseihin sisältyy ruoan tarjoaminen, vaatetus, suoja, perusturvallisuus ja terveydenhuolto. Sosiaaliseen uusintamiseen si-

sältyy myös kulttuuriset käytännöt, arvot, tiedon välittäminen sekä identiteettien rakentuminen. Käsitteen avulla feministinen poliittisen talouden tutkimus analysoi miten eri instituutiot, kuten esimerkiksi valtiot ja kunnat, toimivat hoitaakseen väestöön liittyvät tarpeet. (Bezanson ja Luxton 2006, 3.)

Uusintavan työn (*engl. reproductive work*) katsotaan olevan elämää ylläpitävää työtä, joka kattaa sekä palkattomat hoitotyöt että ammatillisen hoito- ja kasvatustyön. Uusintavaa työtä on esimerkiksi sairaanhoito, lasten- ja vanhustenhoito sekä siivous. (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 89–90.) Hoitotyö on usein joko alipalkattua tai palkatonta sekä aliarvostettua (Dowling 2021, 15). Talouspolitiikassa palkaton uusintava työ nähdään julkisia hoivapalveluja korvaavana, kotitalouksien antamana lahjana. Valtiot hyötyvät taloudellisesti palkattomasta työstä, koska kustannukset siirtyvät valtiolta kotitalouksille. (Ylöstalo ym.2024, 11–13.) Suurin osa uusintavan työn tekijöistä ovat naisia ja korostuneesti rodullistettuja tai maahanmuuttajataustaisia (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 90). Feministisessä taloustieteessä halutaan ymmärtää talous kokonaisuudeksi, joka sisältää sekä tuottavan että uusintavan työn (Ylöstalo ym.2024, 12). Tutkimuksessani yritän selvittää, millaisia palkallista uusintavaa työtä koskevia päätöksiä hallitusohjelmassa tehdään, mutta myös tarkastella feministisen taloustieteen pohjalta, millaisia vaikutuksia päätöksillä saattaa olla. Tutkimukseni kohteena oleva palkallinen uusintava työ käsittää sekä ammatillisen hoitotyön, mutta myös omaishoitajuuden. Palkattomalla uusintavalla työllä on myös rooli tutkimuksessa, koska esimerkiksi päätöksenteon seurauksena voi kotitalouksien palkaton työ lisääntyä.

2.2.Talouskuripolitiikka vai hoivaava talous?

Suomessakin vallalla olevan talouskuripolitiikan on arvioitu vievän yhteiskuntaa uusliberalismin suuntaan (Autto 2023, 13–14). Uusliberalismi on ajattelutapa, jonka mukaan valtion tulee tukea erityisesti yksityistä omistusoikeutta, vapaita markkinoita ja vapaakauppaa. Suuntauksen mukaan tuottavuuden kasvu johtaa lopulta siihen, että hyöty valuu myös yhteiskunnan huono-osaisimmille. Tätä ilmiötä kutsutaan trickle down- efektiksi, jonka mukaan nousu esimerkiksi bruttokansantuotteessa toisi automaattisesti lisää työpaikkoja sekä muita taloudellisia mahdollisuuksia kaikille (Ardnt 1983, 1). Talouskuripolitiikkaa on kuitenkin kritisoitu nimenomaan siitä, että tehdyt leikkaukset useimmiten kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvassa

asemassa oleviin, kuten esimerkiksi maahanmuuttajiin, yksinhuoltajiin tai julkisen sektorin työntekijöihin (Autto 2023, 13–14). Uusliberalismiin liittyy taloudellistumisen (*engl. economization*) käsite, joka tarkoittaa taloutta koskevien arvojen ja käytäntöjen leviämistä poliittiseen päätöksentekoon. Käytännössä tämä viittaa esimerkiksi julkisten palvelujen avaamista kilpailulle tai määrittelyn ja arvottamisen talouden termein. (Elomäki ja Ylöstalo 2020,50–51.) Francesco Laruffa (2022) kuvailee taloudellistumisen olevan prosessi, jossa tavoitellaan korkeinta mahdollisinta tuottoa sosiaalisten tarpeiden tyydyttymisen sijaan. Tutkimuksessani tarkkailen hallitusohjelman linjauksia, jotka mahdollisesti vahvistaisivat talouskuripolitiikkaa.

Feministiset taloustutkijat ovat esittäneet teorian hoivaavasta taloudesta (engl. *caring economy*), jossa huomioitaisiin yhtä lailla tuottava ja uusintava talous. Investoinneilla esimerkiksi koulutukseen ja hoivaan, työtä ja hyvinvointia jakautuisi kaikille. (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 91.) Talouskuripolitiikka on ristiriidassa hoivaavan talouden kanssa, koska sen perusteella investoinnit kohdennetaan tuottavaan työhön eikä uusintavaan talouteen. Täten leikkauksia kohdistetaan esimerkiksi ammatilliseen uusintavaan työhön, kuten esimerkiksi hoitotyöhön. Feministisessä taloustieteessä talous nähdään apuvälineenä, kun tavoitellaan ihmisten ja ympäristön hyvinvointia ja sosiaalista sekä ekologista kestävyyttä. (Elomäki ja Ylöstalo 2020,65–66.) Tavoite ei ole maksimaalinen tuotto, kuten uusliberalistisen suuntauksen tavoitteena on. Elomäki ja Ylöstalo (2020) ehdottavat, että julkiset hoivapalvelut tulisi huomioida sosiaalisen infrastruktuurin investointeina ja myös palkaton työ tulisi tuoda osaksi talouspolitiikkaa. Palkattoman työn huomioiminen laskelmissa tekisi näkyväksi, kuinka se onkin työn ja kustannusten siirtoa julkisilta toimijoilta kotitalouksille. Myös omaishoitajien tekemä työ voidaan nähdä kustannusten siirtona kotitalouksille, vaikka omaishoitajuudesta maksetaankin myös rahallinen korvaus.

2.3.Strateginen hiljaisuus ja sukupuolitietoinen budjetointi

Talouspolitiikka, jonka tavoitteena on edistää talouskasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä, nähdään usein sukupuolineutraalina (Elomäki ja Ylöstalo 2020, 58). Elomäen ja Ylöstalon mukaan (2020) mainintaa tasa-arvosta tai sukupuolesta ei useinkaan löydy julkisen talouden suunnitelmista eivätkä valtionhallinnon toimijat näe tätä myöskään tarpeellisena.

Tällaista sukupuolen puuttumista esimerkiksi julkisen talouden suunnittelusta kutsutaan strategiseksi hiljaisuudeksi (*engl. strategic silence*), koska sukupuolen häivyttämisen voidaan nähdä olevan suunnitelmallista (Elomäki 2023, 406). Strategisen hiljaisuuden avulla voidaan tehdä poliittisia päätöksiä, jotka vahvistavat ja muokkaavat talouden ja yhteiskunnan sukupuolittuneita tai epätasa-arvoisia rakenteita (Elomäki, Ylöstalo ja Kantola 2023, 146).

Yhtenä ratkaisuna feministisessä talouspolitiikassa on kehitetty sukupuolitietoista budjetointia (*engl. gender budgeting, gender-responsive budgeting*), jonka tavoitteena on saada julkiset tulot ja menot kohdentumaan tasa-arvoa tukevalla tavalla. Tavoitteena on myös sisällyttää budjetointiin laajempi näkemys taloudesta, sisältäen myös sosiaalisen uusintamisen teemat (Elomäki, Kantola ja Ylöstalo 2023,166). Jorgen ja Pimentelin (2021) näkemyksen mukaan sukupuolten välisen tasa-arvon lisääntyminen ja naisten taloudellisen voimaantumisen vahvistaminen voivat parantaa tuottavuutta sekä talouden kasvamista. Ylöstalo ja kollegat (2024) kuvaavat Suomessa sukupuolitietoisen budjetoinnin käytäntöjä olleen käytössä jo 2000-luvun alkupuolelta, tosin käsitettä ei juurikaan näkynyt käytössä ennen vuotta 2015. Tämä on tarkoittanut sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman huomioimista poliittisessa päätöksenteossa, kuten esimerkiksi lainvalmisteluissa tulee arvioida vaikutuksia eri sukupuoliin ja tasa-arvoon. Sukupuoli- ja tasa-arvovaikutuksia on tehty tämän avulla näkyväksi myös talouspolitiikassa, mutta ne eivät kuitenkaan ole päässeet mukaan talouspolitiikan päämäärien ja keinojen määrittelyyn. Esimerkiksi talouskuripolitiikan osalta on tarkasteltu yksittäisten leikkausten sukupuolivaikutuksia eikä ole arvioitu taustalla olevia talouspoliittisia linjauksia. (Ylöstalo ym. 2024, 82–82.)

2.4.Tieteellistyminen

Ylöstalo ym. (2024) sisällyttävät poliittiseen päätöksentekoon tieteellistymisen (*engl. scientification*), jonka mukaan tiedolla ja asiantuntijuudella on merkittävä osa politiikan käytäntöjä. Hallinnossa yhä enenevässä määrin etsitään vastauksia taloustietelijöiltä erilaisiin poliittisiin ongelmiin (Christensen 2018, 292). Päätösten tulisi perustua parhaaseen mahdolliseen saatavilla olevaan tutkittuun tietoon. Olemassa olevaa tutkimustietoa hyödynnetään päätöksenteossa, mutta tuotetaan myös uutta tietoa poliittista päätöksentekoa varten. Erityisesti uusklassisella taloustieteellä on suuri merkitys poliittisessa päätöksenteossa. (Ylöstalo ym.2024, 65.)

Taloustieteeseen pohjautuva tieto nähdään ensisijaisena argumenttien lähteenä erilaisiin poliittisiin ongelmiin. Taloudellinen tieto nähdään tärkeämpänä verrattuna muuhun tietoon. (Christensen 2018, 293.) Tällöin keskeinen rooli on kvantifioinnilla eli numeroiden tuottamisella ja käyttämisellä (Ylöstalo 2023, 8).

Nämä perusteet ovat saattaneet kaventaa tietopohjaa, ja politiikassa toimivien kiinnostus on kohdentunut mitattavissa oleviin toimiin. Vakuuttavaksi tiedon tuotannoksi nähdään tällöin numeroin ilmaistu tieto ja se on tuonut julkishallinnoille ja asiantuntijoille uusia mittaamisen ja laskemisen menetelmiä. Tämä on saanut myös feministiset taloustoimijat käyttämään samoja menetelmiä perustelemaan omia tavoitteitaan. (Ylöstalo ym.2024,66.) Esimerkiksi tasa-arvopolitiikan toimijat saattavat perustella näkemyksiään asiantuntijuudella ja politiikan tarpeisiin mukautetulla tiedolla (Ylöstalo 2023,12). Tieteellistyminen näkyy myös poliittisessa päätöksenteossa, johon on levinnyt yrityselämän johtamisopit. Poliittiset päätöksentekijät pohjaavat päätöksensä objektiiviseen tietoon ja näkevät itsensä rationaalisina päättäjinä, sen sijaan, että päätökset perustuisivat esimerkiksi poliittiseen ideologiaan. (Kantola, Sandberg ja Ylöstalo 2020, 52.) Perustelut poliittisille päätöksille tulevat yhä useammin akateemisilta toimijoilta ja ne perustuvat tieteeseen (Christensen 2018, 295). Tieteellinen tieto ja asiantuntijuus on nykyään tärkeä osa poliittisen toiminnan ja vaikuttamisen muotoja (Ylöstalo 2032, 8).

2.5. Aiempi tutkimus

Suomessa tutkimusta sosiaalisesta uusintamisesta ovat tehneet filosofian tohtori Anna Elomäki ja yhteiskuntatieteiden tohtori Hanna Ylöstalo. He ovat esimerkiksi tutkineet hallituksen talouspolitiikkaa tasa-arvon ja sukupuolivaikutusten kannalta (ks.Elomäki ja Ylöstalo 2020). Elomäki on tutkinut myös sukupuolivaikutuksia Euroopan unionin tasolla (ks. Elomäki 2021).
Kansainvälisesti sosiaalista uusintamista on tutkittu laajasti esimerkiksi sukupuolivaikutusten ja tasa-arvon osalta (ks. Braunstein ym. 2020) sekä palkattoman työn vaikutuksista kotitalouksiin (ks. Kofman 2014).
Sosiaali- ja terveysalaa uusintavana työnä on tutkittu esimerkiksi työntekijöiden näkökulmasta. Teemana ovat olleet esimerkiksi työhyvinvointi sekä työntekijöiden näkemykset oman työn arvostuksesta (ks. Lehtonen 2012). Sosiaali- ja terveysalaa koskevassa tutkimuksessa

viime vuosina korostunut koronaepidemian vaikutusten tutkiminen. Tutkimusta on tehty esimerkiksi alan vaihdon syistä koronaepidemian aikana (ks. Paraskevaidou 2023 ja Allen ym. 2020).
Sekä Suomessa että kansainvälisesti on tutkittu maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden tekemää palkallista uusintavaa työtä. Teemoina on esimerkiksi maahanmuuttajien eriyttäminen työmarkkinoilla (kts. Plomien ja Schwartz 2024) ja maahanmuuttajien työskentely matalapalkka-aloilla sekä sen seuraukset heidän elämäänsä (ks. Mankki 2024).

Seuraavaksi siirryn käsittelemään tutkimusasetelmaa käyden läpi tutkimuskysymyksen ja käytetyn aineiston sekä analyysimenetelmän tarkemmin. Pohdin myös tutkimusetiikan merkitystä tutkimuksessani.

3. Tutkimusasetelma

3.1.Tutkimuskysymys ja aineisto

Tutkimuskysymyksenä on, kuinka uusintava työ näkyy hallitusohjelmassa feministisen talousteorian näkökulmasta? Tavoitteena on myös tarkastella, millaisia toimia hallitusohjelmassa tehdään koskien uusintavaa työtä ja sen tekijöitä. Pohdin myös millaisia vaikutuksia uusintavaa työtä koskevista päätöksistä saattaa seurata.

Tutkimusaineistona on vuoden 2023 hallitusohjelma. Hallitusohjelma on toimintasuunnitelma, jonka hallitukseen osallistuvat puolueet ovat hyväksyneet ja siinä sovitaan hallituksen tärkeimmistä tehtäväalueista (vm.fi). Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma on julkaistu 20.6.2023. Rajaan tutkimuksessa uusintavan työn koskemaan ammatillista, palkallista hoitotyötä, koska se korostuu hallitusohjelmassa. Analyysissa tullaan myös käsittelemään omaishoitajuutta sekä palkatonta uusintavaa työtä, jota mahdollisesti syntyy päätösten seurauksena. Kokonaisuudessaan hallitusohjelma on 246-sivuinen dokumentti. Hallitusohjelmasta olen rajannut tutkimusaineistoiksi luvut, joissa käsitellään aiheita, jotka liittyvät tutkittavan ilmiön teemoihin. Olen valinnut aineistoksi hallitusohjelman luvut 2 *Toimiva ja kestävä hyvinvointiyhteiskunta* sekä luku 4 *Hyvinvointi syntyy työstä*. Luvussa 2 käsitellään erityisesti

hallituksen tavoitteita sosiaali- ja terveyspalveluja koskien. Teemoina on esimerkiksi henkilöstön riittävyys ja saatavuus sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistaminen. Luvussa 4 käsitellään työelämää ja siihen liittyviä tavoitteita. Teemoina ovat esimerkiksi talouskasvua ja kilpailukykyä tukevat työmarkkinauudistukset sekä työelämän kehittäminen ja työhyvinvointi.

3.2. Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Aineistossa ei suoraan mainita uusintavan työn käsitettä, mutta se näkyy taustalla piilevänä ilmiönä. Sisällönanalyysin avulla yritän löytää teemoja ja näkemyksiä uusintavasta työstä ja sen tekijöistä. Tutkimusmenetelmänä on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi sopii erilaisten kirjallisten dokumenttien analysointiin ja sen avulla voidaan luoda systemaattinen, luotettava, toistettavissa oleva ja objektiivinen analyysi (Elo ym.2022, 216). Tuomi ja Sarajärvi (2018) kirjoittavat kuinka sisällönanalyysiin avulla tutkimusaineisto saadaan järjestettyä tiiviiseen muotoon kuitenkaan kadottamatta sen sisältöä. He kuvailevat kuinka analyysin avulla voidaan tehdä selkeitä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissa teoreettiset käsitteet tuodaan analyysiin valmiina valitusta teoriasta, kun puhtaasti aineistolähtöisessä analyysissa käsitteet syntyvät aineistosta.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) kuvaavat sisällönanalyysin sisältävän kolme eri vaihetta, joista ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan eli pelkistetään, jolloin aineistosta karsitaan pois tutkimukselle tarpeeton tieto (Tuomi ja Sarajärvi 2018, kpl. 4.4.3). Aineiston redusoinnissa käydään läpi aineistoa etsien siitä ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Seuraavaksi suoritetaan aineiston klusterointi eli ryhmittely (Tuomi ja Sarajärvi 2018, kpl. 4.4.3). Ryhmittelyvaiheessa aiemmassa vaiheessa löydetyt ilmaisut luokitellaan. (Elo 2022, 220). Luokittelu on sisällönanalyysin ydin (Elo 2022, 216). Viimeisenä vaiheena analyysissa on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen ryhmittelyvaiheessa luoduista luokitteluista (Tuomi ja Sarajärvi 2018, kpl. 4.4.3). Tuomi ja Sarajärvi (2018) kuvaavat kuinka teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina valitusta teoriasta abstrahointivaiheessa. Lopputuloksena analyysista saadaan kategorioita tai luokkia, jotka ovat kuvauksia tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä (Elo 2022, 216). Koska tutkimuksessani aineistona oleva hallitusohjelma on laaja dokumentti, voi sisällönanalyysin avulla saada sen selkeytettyä tii-

viimpään muotoon ja löytää tutkittavaa ilmiötä koskevia merkityksiä. Tutkittava ilmiö, uusintava työ, on olennainen käsite teoreettisena taustana toimivassa feministisessä talousteoriassa. Koska tutkittava ilmiö ei aineistossa näy suoraan, on analyysin aikana vuoroteltava aineiston ja teorian kanssa, jotta aineistosta voidaan löytää ilmiötä kuvaavia merkityksiä.

Aloitin analyysin tarkastelemalla aineistoa ja etsin siitä merkityksiä, jotka liittyvät uusintavaan työhön ja sen tekijöihin. Tarkastelua ohjasi käsitys siitä, mitä uusintava työ on ja mitkä kaikki asiat siihen vaikuttavat. Teorian ja käsitysten pohjalta määrittelin analyysiyksiköksi ajatuskokonaisuuksia, jotka liittyivät tutkimuskysymykseeni. Kolmivaiheisen sisällönanalyysin aloitin aineiston redusoimisella eli pelkistämällä. Merkitsin aineistoista kohdat, joissa tunnistin merkityksiä koskien tutkittavaa ilmiötä, uusintavaa työtä. Tämän jälkeen kävin merkitsemäni kohdat uudelleen läpi ja listasin merkitsemäni kohdat. Seuraavaksi jaottelin ajatuskokonaisuudet merkitysten perusteella muodostaen kategorioita. Taustalla kategorioita muodostaessa ohjasi feministinen taloustiede ja sen käsitteet.

3.3.Tutkimusetiikka

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) on kuvannut hyvään tieteelliseen käytäntöön kuluvan esimerkiksi rehellisyyden ja yleisen huolellisuuden ja tarkkuuden tutkimustyössä sekä muiden tutkijoiden työn kunnioittaminen. Myös aineistohallinnan suunnittelulla voidaan varmistaa, että tutkimusaineiston osalta noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Viralliset dokumentit, kuten hallitusohjelma, ovat yleensä tutkijoiden vapaasti käytettävissä. (fsd.tuni.fi.) Hallitusohjelma on vapaasti ladattavissa verkosta, joten erillistä lupaa dokumentin käyttöön ei tarvita.

Noudatan tutkimuksessani hyvää tieteellistä käytäntöä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Olen huolellinen ja tarkka kirjoittaessani tutkielmaa sekä viittaan muiden tutkijoiden tekemään työhän asianmukaisella tavalla. Koska tutkimusaineistooni ei kuulu esimerkiksi ihmisten haastatteluja, eivät esimerkiksi henkilötietojen käsittelyyn liittyvät säännöt koske työtäni. Aineistosta on hyvä huomioida, että taustalla vaikuttavat hallitukseen osallistuvien puolueiden erilaiset

poliittiset tavoitteet, joten aineisto ei ole täysin objektiivinen. Seuraavaksi käydään läpi analyysin tuloksia.

4. Analyysi

Analyysin tuloksena pääkategorioita muodostui kolme. Ensimmäisenä pääkategoriana on taloudellistuminen, jonka alakategorioita ovat yksityistäminen, talouden toimintamallit, tieteellistyminen sekä talouskuripolitiikka. Toisena pääkategoriana on uusintavan työn siirtäminen, jonka alakategorioiksi muodostuivat analyysissa omahoito, omaishoito sekä teknologia ja digitalisaatio. Kolmantena pääkategoriana on uusintavan työn tekijöiden arvostus ja alakategorioina työhyvinvointi, työvoiman saatavuus ja koulutus sekä työehdot. Seuraavaksi käyn läpi tutkielman tuloksia kategorioittain. Selkeyttääkseni kategorioiden tasoja analyysissa olen hahmotellut kategorioista kuvat 1–3.

4.1.Taloudellistuminen

Ensimmäinen kategoria taloudellistuminen sisältää kategorioina yksityistämisen, talouteen liittyvien toimintamallien leviämisen poliittisen päätöksentekoon, tieteellistymisen sekä talouskuripolitiikan (Kuva 1).

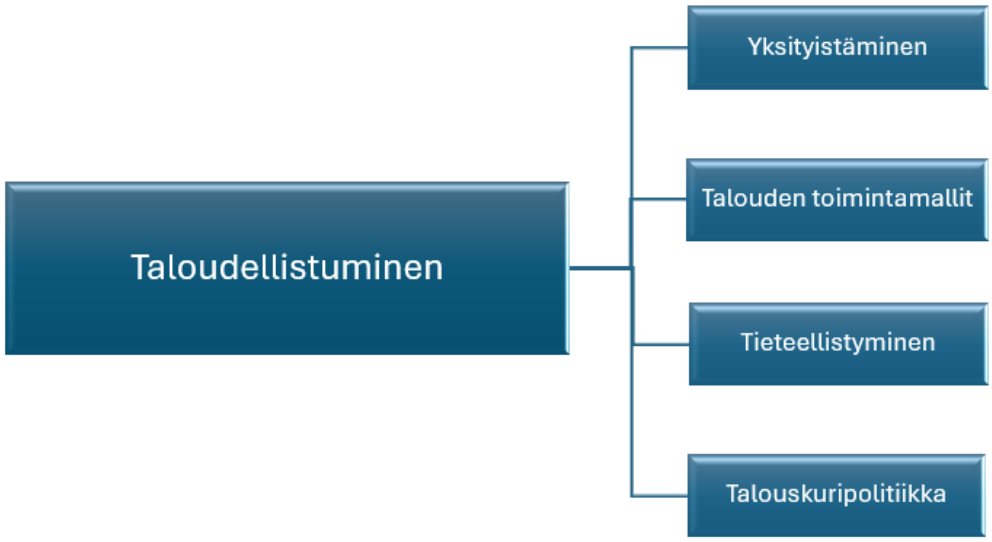

Kuva 1 Taloudellistumisen kategoriat

Aineistossa taloudellistumisen teemat nousivat esiin korostetusti. Orpon hallitusohjelmassa näkyy vahva painotus julkisten palvelujen avaamiselle kilpailutukselle sekä niiden yksityistäminen. Palvelujen hankkimista yksityisiltä palveluntuottajilta halutaan helpottaa esimerkiksi sääntelyllä. Sääntely ei, hallitusohjelman mukaan, saisi luoda keinotekoista estettä palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta. Ohjausta yksityisille palveluntuottajille tapahtuu myös palveluseteleiden ja ostopalvelujen käytön lisäämisenä. Esimerkiksi palveluseteleiden tarjoamisesta tehdään velvoittavaa, jos hoitotakuu uhkaa jäädä toteuttamatta. Hallitusohjelmassa esimerkiksi todetaan:

> ’’ *Kehitetään palvelusetelijärjestelmää ja maksusitoumuksia siten, että ne ovat aitoja vaihtoehtoja asiakkaille ja palveluntuottajille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa vaikuttavuus ja kokonaiskustannukset huomioiden. Sallitaan palveluseteliasiakkaalle mahdollisuus käyttää omaa rahaa lisäpalvelun ostamiseen’’* (Hallitusohjelma 2023, 31).

Hyvinvointialueita ohjataan myös käyttämään tarvittaessa ostopalveluja. (Hallitusohjelma 2023, 23, 44–45.)

Hallitusohjelmassa myös määritellään erilaisia toimintamalleja, käytäntöjä ja mittareita, joissa on käytetty taloudellisia termejä. Hallitusohjelmassa 2023 korostetaan esimerkiksi tulosvastuuta ja hallintomallin kehitystä sekä toiminnallisten mittareiden kehitystä. Hallitusohjelmassa kuvataan sosiaali- ja terveysalan mittareiden kehitystä:

> *''Myös toiminnallisia mittareita kehitetään kattavalla ohjelmalla. Suoritteiden lisäksi mitataan vaikutuksia asiakkaiden näkökulmasta, palveluihin pääsyä ja palveluissa etenemistä, saavutettua terveyttä, hyvinvointia ja arjen sujuvuutta. Palveluiden tuottamiseen luodaan yhtenäiset kriteerit, jotka koskevat samalla tavoin julkisesti, yksityisesti, järjestöjen ja säätiöiden tuottamia palveluita''* (Hallitusohjelma 2023, 52).

Hyvinvointialueille on luotu rahoitusmalli, jonka perusteella tehdään jälkikäteistarkistuksia rahoitukseen. Rahoitusmallin toiminnasta kerrotaan:

> *'' Jälkikäteistarkistus tehdään kuitenkin koko maan tasolla, mikä johtaa jälkikäteistarkistuksesta aiheutuvien rahoituksen muutosten kohdistumiseen yksittäisten alueiden rahoituksen riittävyyden näkökulmasta epätarkoituksenmukaisesti eri alueille. Alijäämäiset alueet eivät siten saa täysimääräistä korotusta rahoitukseensa, kun taas toisten alueiden rahoitus kasvaa, vaikka ne olisivat pärjänneet etukäteen myönnetyllä rahoituksella eivätkä olisi ylittäneet niille myönnettyä rahoitusta''* (Hallitusohjelma 2023, 48)

Hyvinvointialueilla edistetään terveydenhuollon menetelmien arvioinnin edistämistä. Erityisesti halutaan edistää vaikuttavien ja kustannusvaikuttavaksi todettujen menetelmien käyttöönottoa. Tätä edistetään esimerkiksi yksikkökustannusten julkaisulla. (Hallitusohjelma 2023, 22,28, 47–48.)

Hallitusohjelmasta nousee esiin panostaminen myös tietotuotantoon. Ylöstalo ym. (2024) kuvaa kuinka politiikan tieteellistyminen tarkoittaa tiedon, joka on varta vasten tuotettu politiikkaa ja julkishallintoa varten, hyödyntämistä päätöksenteossa. Tietotuotannossa painotetaan laatu- ja vaikuttavuustietotuotantoa ja erityisesti vertailukelpoisen tiedon tuotantoa (2023,28). Hallitusohjelmassa kaavaillaan perustettavaksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-

ohjelma, jonka tavoitteena on vauhdittaa kasvua ja uudistamista. Ohjelmalla halutaan kasvattaa ja uudistaa terveys- ja hyvinvointialaa sekä edistää vientiä. (Hallitusohjelma 2023, 41.) Tietopohjan kehittämisellä tavoitellaan taloudellisuuden ja tuloksellisuuden edellyttämää tietopohjaa, jolla saadaan käyttöön johtamista, toimintaa ja taloutta kattava tieto (Hallitusohjelma 2023, 51).

Päätöksiä näyttää ohjaavan myös talouskuripolitiikka. Talouskuriajattelussa valtion kasvava velka nähdään ongelmana yhteiskunnan vakaudelle ja ratkaisuna pidetään esimerkiksi julkisten menojen leikkauksia (Ylöstalo ym., 2024, 68). Hallitusohjelmassa 2023 kustannuksia halutaan hillitä esimerkiksi kehittämällä palvelurakennetta ja tekemisen tapoja sekä tarkastelemalla palveluiden laajuutta ja normitusta. Perustason palveluita painotetaan ja rahoitusta kohdennetaan perusterveydenhuollon saatavuuden parantamiseen. Hallitusohjelmassa kuvataan perustason palveluiden kehittämistä seuraavasti:

> *'' Perustason ja erityistason palveluiden välissä olevia välimuotoisia palveluita vahvistetaan. Palvelujärjestelmän ylimmällä tasolla olevien kalliiden erityistason palveluiden käyttöön kohdistuvaa painetta pystytään vähentämään, kun porrasteisen mallin muut tasot toimivat optimaalisesti ja palvelut kohdentuvat oikein ja oikea-aikaisesti. Tämä edellyttää selkeämpää rakennetta, jossa ennaltaehkäisevät sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut, perustason palvelut ja erityistason palvelut muodostavat selkeän porrasteisen kokonaisuuden''* (Hallitusohjelma 2023, 43–44).

Palveluntarpeen kerrotaan kasvavan kuluvalla vuosikymmenellä ja kustannusten kasvun on oltava nykyistä hallitumpaa. Kustannusten kasvua halutaan hillitä 1.4 miljardilla vuoteen 2027 mennessä. (Hallitusohjelma 2023, 29, 46–47.) Kustannusten hillitsemiseksi tutkitaan myös mahdollisuutta kansalliseen toimijaan, joka voisi päättää palveluvalikoimaan kuuluvista menetelmistä ja palveluista tai jonkin palvelun linjaamisesta valikoiman ulkopuolelle (Hallitusohjelma 2023, 28).

4.2. Uusintavan työn siirtäminen

Uusintavan työn siirtämisen kategoriaan sisältyi työn siirtämistä sekä kotitalouksille sekä omahoidon avulla että omaishoidon avulla. Uusintavaa työtä siirretään myös teknologiaa hyödyntämällä. (Kuva 2.)

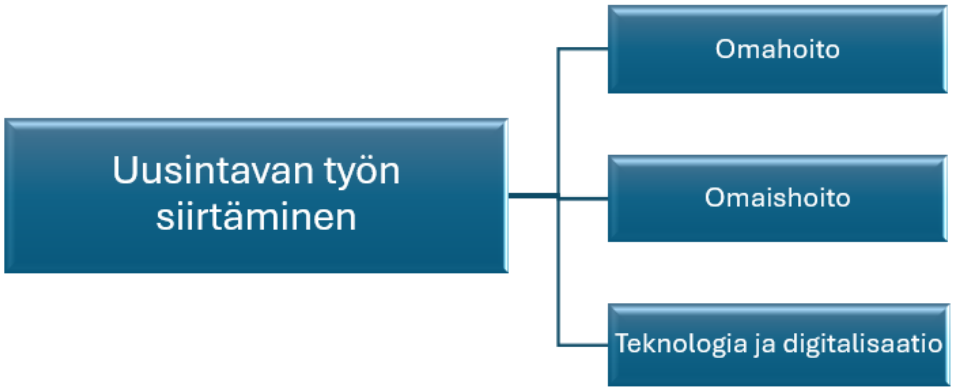

Kuva 2 Uusintavan työn siirtämisen kategoriat

Elomäki ja Ylöstalo (2020) kirjoittavat artikkelissaan, kuinka sosiaalinen uusintaminen henkilökohtaistuu. Hoiva siirtyy valtiolta yksityiselle toimijoille sekä kotitalouksille. Kotitalouksille työtä siirtyy eri tavoin. Aineistossa nousi esiin, kuinka uusintavaa työtä siirretään palkallisesta työstä kotitalouksille ja toisaalta myös automatisoidaan. Oma- ja itsehoidon mahdollisuuksia korostettiin hallitusohjelmassa, jolloin hoitotyö siirtyy yksilöille itselleen. Omahoidon avulla halutaan hillitä menojen kasvua (Hallitusohjelma 2023, 43). Hallitusohjelman mukaan tullaan parantamaan ennaltaehkäisyä ja mahdollisuuksia omahoitoon, esimerkiksi mielenterveyspalveluissa seuraavasti:

> *'' Tuetaan mielenterveyspalveluiden saatavuutta yhdessä hyvinvointialueiden kanssa tehostamalla Mielenterveystalo-palvelukokonaisuuden käyttöä alueilla (omahoito-ohjelmat ja verkkoterapiat)''* (Hallitusohjelma 2023, 33).

Työtä siirtyy kotitalouksille myös omaishoidon muodossa. Hallitusohjelman mukaan omaishoidontukea tulisi pyrkiä tarjoamaan, mikäli se korvaa laitoshoidon. Halutaan myös edistää toimia, joilla kunnat ja hyvinvointialueet voivat mahdollistaa useammin omaishoitajaksi ryhtymisen. (Hallitusohjelma 2023, 74.) Omaishoitoa kuvataan hallitusohjelmassa:

> *'' Omaishoidon arvo korostuu ikääntyvässä yhteiskunnassa ja hallitus näkee sen arvokkaana osana suomalaista hyvinvointipalvelua. Omaishoito vahvistaa merkittävästi julkista taloutta. Hallitus tekee puoliväliriiheen mennessä omaishoitolain kokonaisuudistuksen, jossa huomioidaan mm. työ- ja eläkeikäisten omaishoitajien erityistarpeet'' (Hallitusohjelma 2023, 74).*

Omaishoitaja saattaa myös työskennellä kodin ulkopuolella. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että halutaan edistää työssä käyvien omaishoitajien omaishoidon ja ansiotyön yhteensovittamista (Hallitusohjelma 2023, 37). Myös omaishoitajien vapaiden järjestelyjä ja esteitä vapaiden käytölle sekä muuta tuen tarvetta halutaan selvittää (Hallitusohjelma 2023, 74).

Hallitusohjelma sisältää myös suunnitelmia automatisoida uusintavaa työtä, jolloin työ vähenisi työntekijöiltä:

> *'' Selvitetään todennäköisimmin automatisoitavissa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät sekä niihin liittyvät mahdollisuudet ja riskit''* (Hallitusohjelma 2023, 41).

Teknologian ja digitalisaation avulla halutaan vähentää henkilöstön työkuormaa. Tällä edistetään myös henkilöstön mahdollisuuksia kohdentaa työtä asiakastyöhön. (Hallitusohjelma 2023, 27–28.) Myös tekoälyn käyttö nousi esiin aineistosta. Tekoälyä halutaan käyttää työn apuvälineenä, esimerkiksi työvuorosuunnittelussa. Toisaalta tekoälyn käyttöä halutaan hyödyntää myös palvelu- ja hoitotoiminnassa. Samalla halutaan kuitenkin turvata potilaiden perusoikeudet. (Hallitusohjelma 2023, 41.) Hallitusohjelmassa todetaan, että *''mahdollistetaan hoivatyötä helpottavan ja potilasturvallisuutta lisäävän teknologian, kuten älylattioiden tai -rannekkeiden, inhimillinen hyödyntäminen henkilöstömitoituksen laskennassa''*. (Hallitusohjelma 2023, 36,40.)

4.3.Uusintavan työn tekijöiden arvostus

Uusintavan työn tekijöiden arvostuksen kategoria sisältää työhyvinvoinnin, työvoiman saatavuuden ja koulutuksen sekä työehdot (Kuva 3).

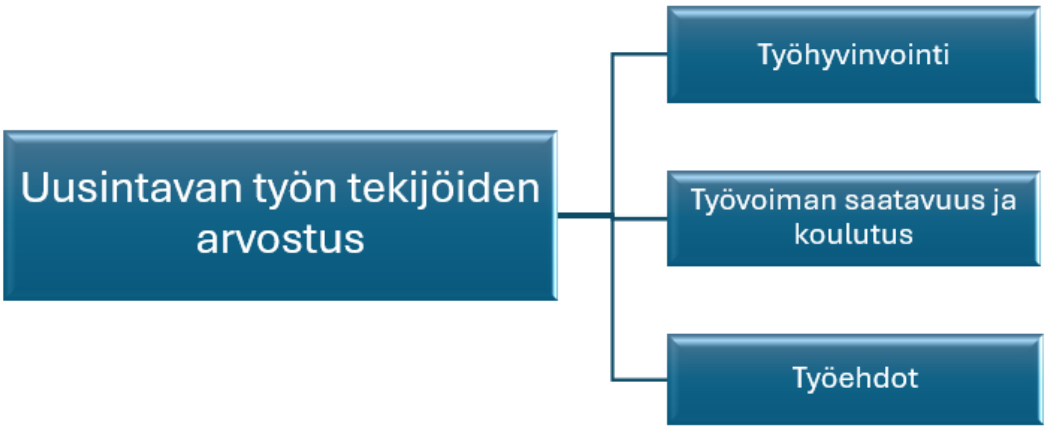

Kuva 3 Uusintavan työn tekijöiden arvostuksen kategoriat

Uusintavan työn tekijöitä koskevat suunnitelmat hallitusohjelmassa koskevat esimerkiksi työhyvinvointia, työvoimapulaa, koulutusta ja työehtoja. Orpon hallitusohjelmassa on tavoitteena edistää työhyvinvointia sosiaali- ja terveysalalla, esimerkiksi huolehtimalla riittävästä ammattilaisten määrästä ja heidän työhyvinvoinnistaan. Hyvällä johtamisella ja työjärjestelyin halutaan vähentää työssä koettua psyykkistä kuormitusta, ylläpitää työkykyä, parantaa työssä jaksamista ja mahdollistaa työurien pidentäminen. (Hallitusohjelma 2023, 26.) Hyvinvointialueita kannustetaan:

> *''tekemään toimia työhyvinvoinnin edistämiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi sekä ehkäistään työurien ennenaikaista katkeamista työelämän joustoilla''* (Hallitusohjelma 2023, 27).

Hoitajamitoituksen muuttamista siirretään niin, että se tulee voimaan vasta 1.1.2028 alkaen, jotta voidaan varmistaa henkilöstön tarpeellinen määrä:

> *''Pidetään voimassa nykyinen 0,65 henkilöstömitoitus hallituskauden ajan. Siirretään ympärivuorokautisen hoivan 0,7 henkilöstömitoituksen voimaantuloa alkamaan 1.1.2028, jotta sosiaali- ja terveyspalveluissa voidaan varmistaa tarvittava määrä henkilöstöä''.* (Hallitusohjelma 2023, 36.)

Orpon (2023) hallitusohjelman yhtenä toimenpiteenä on selvittää hoitotyössä toimivien kokemaa eettistä kuormitusta. Eettinen kuormitus tarkoittaa moraalisen ristiriidan syntyä yhdistettynä esimerkiksi liian vähäisiin resursseihin, erimielisyyksiin hoidon toteutuksesta, osaamisen puutteisiin tai ristiriidassa oleviin arvoihin ja hoivalinjauksiin (Paavolainen ym.2023, 339–340).

Työvoimapula sosiaali- ja terveysalalla nähdään laajamittaisena ja palvelujen tarjoamista vaikeuttavana ilmiönä hallitusohjelmassa. Työvoimapulaan haetaan ratkaisuja esimerkiksi panostamalla toimenpiteisiin, joilla sote-alan koulutuksen omaavat saataisiin alan ulkopuolelta takaisin sote-alan avoimiin tehtäviin sekä kannustamalla alan opiskelijoita ja eläkkeellä olevia osa- tai kokoaikatyöhön. Kansainvälisiä rekrytointeja halutaan tukea ja sujuvoittaa ja rekrytoinneissa sosiaali- ja terveysalan työntekijät ovat yksi kohderyhmistä. Tätä edesautetaan vahvistamalla positiivista maakuvaa, työmahdollisuuksien markkinointia ja tiedottamista rekrytointimahdollisuuksista valituille kohdemaille, joista Suomeen tulleet ovat yleensä työllistyneet hyvin. (Hallitusohjelma 2023, 25–27, 75.) Sosiaali- ja terveysalan koulutusta halutaan lisätä ja varmistaa, että mahdollisimman moni valmistuu ammattiin. Koulutusta halutaan myös kehittää siten, että se vastaa työelämän tarpeita. (Hallitusohjelma 2023, 25).

Työehtojen muutokset vaikuttavat julkisen alan työntekijöihin, kuten myös hoitoalan työtekijöihin. Hallitusohjelmassa halutaan rajata oikeuksia poliittisiin työtaisteluihin, joiden kesto saa jatkossa olla maksimissaan yhden päivän sekä valmistellaan lainsäädäntöä, joka turvaa suojatyön ristiriitatilanteissa. Tukityötaistelujen vaikutukset saavat jatkossa kohdistua vain työriidan osapuoliin. (Hallitusohjelma 2023, 61.)

Hallitusohjelmassa todetaan, että työriitojen sovitteluissa ei voida valtakunnansovittelijan toimistosta ylittää palkantarkastusten yleistä linjaa riitatilanteissa. Paikallinen sopiminen on kuitenkin mahdollista kaikissa yrityksissä riippumatta liittoon kuulumisesta. (Hallitusohjelma 2023, 61.) Lisäksi hallitusohjelmassa kuvataan työllistämisen esteiden purkamisen toimia, kuten esimerkiksi työn määräaikaisuuden perusteet, sairasloma-ajan palkkaus sekä irtisanomis-

perusteet. Määräaikaisia työsopimuksia on mahdollista tehdä ilman perustetta vuodeksi. Ensimmäinen sairaslomapäivä muutetaan palkattomaksi, ellei työehtosopimuksessa määritellä muuta. Irtisanomisten osalta jatkossa riittää asiallinen syy. (Hallitusohjelma 2023, 63).

Työntekijöiden arvostus mainitaan vapaaehtoistyön ja omaishoitajuuden osalta mainiten niiden olevan merkittävä osa hyvinvointipalvelua:

> *''Omaishoidon arvo korostuu ikääntyvässä yhteiskunnassa ja hallitus näkee sen arvokkaana osana suomalaista hyvinvointipalvelua ''* (Hallitusohjelma 2023, 26 ,74).

Seuraavaksi käyn läpi, millaisia päätöksiä hallitusohjelmassa on tehty uusintavan työn osalta. Pohdin myös millaisia vaikutuksia päätöksillä saattaa olla.

5. Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella, miten uusintava työ näkyy hallitusohjelmassa feministisen taloustieteen näkökulmasta sekä selvittää millaisia päätöksiä sitä koskien hallitusohjelmassa tehdään. Hallitusohjelmasta valikoitui tarkasteltavaksi luvut, jotka koskivat hallituksen tavoitteita sosiaali- -ja terveyspalveluja sekä työelämää koskien. Aineistossa korostuu erityisesti sosiaali- ja terveysalan palkallinen uusintava työ. Työelämää koskevat suunnitelmat koskevat myös uusintavan työn tekijöitä erityisesti julkisissa hoivapalveluissa. Analyysissa löydetyt kategoriat myös risteävät ja esiintyvät osin päällekkäin toistensa kanssa, joka käy ilmi myös pohdinnassa. Pohdin myös millaisia vaikutuksia päätöksistä saattaa seurata, vaikka päätösten vaikutukset näkyvätkin vasta tulevaisuudessa.

Analyysissa korostui erityisesti talouskuripolitiikkaa mukailevat toimet, jotka usein osuvat varsinkin julkisen alan työntekijöihin ja toisaalta myös kotitalouksiin. Analyysissa käy ilmi painotus ohjata palveluja tarvitsevia yksityisiin hoitopalveluihin esimerkiksi ostopalvelujen ja palve-

lusetelien avulla. Hallitusohjelmassa on myös tavoite löytää toimija, jolla olisi toimivaltaa linjata menetelmien ja palveluiden kuulumisesta palveluvalikoimaan tai niiden ulkopuolelle, jolloin tällä hetkellä julkisena hoitona tarjottu palvelu ei välttämättä enää olisikaan jatkossa saatavana. Tämä päätös on linjassa feministisen taloustieteen näkemyksen kanssa, kuinka valtio pienentää hoivan tarjoamista ja kuten aiemmin todettu, siirtää sitä yksityisille toimijoille. Toisaalta hallitusohjelmassa halutaan panostaa ennaltaehkäiseviin sekä perustason hoivapalveluihin, jolloin erityistason palveluihin ei kohdistuisi niin suurta tarvetta. Joten voidaan päätellä, että kuluja karsiakseen valtion tekee toimia, joilla siirretään hoivapalveluja yksityisille toimijoille esimerkiksi palveluseteleiden avulla sekä rajataan palveluvalikoimaa. Myös painopisteen kohdistaminen ennaltaehkäisevään ja perustason palveluihin on tarkoitus vähentää kuluja, kun saadaan vähennettyä kalliita erityistason palveluita. Näillä toimilla saattaa olla suuria vaikutuksia myös kotitalouksille.

Kotitalouksille vaikutus saattaa tulla joko tarpeellisen hoidon saannin menetyksenä tai mahdollisesti lisääntyvänä uusintavana työnä. Jos jokin hoito rajataankin palveluvalikoiman ulkopuolelle, jää kyseisen hoidon hankkiminen hoivaa tarvitsevalla itselleen tai hoivaa tarvitsevan läheisille. Työtä siirtyy yksilön itsensä vastuulle myös oma- ja itsehoidon muodossa hallitusohjelmien päätösten seurauksena. Näillä toimilla hallituksen tavoitteena on hillitä kustannusten kasvua. Kuitenkin näiden toimien voidaan nähdä eriarvoistavan ja luovan hierarkioita, kun osa oma- ja itsehoitoon ohjatuista ei välttämättä saakaan tarvittavaa hoitoa esimerkiksi digitaalisten palveluiden käytön hankaluuden vuoksi. Hallitusohjelmassa halutaan mahdollistaa oman rahan käyttö lisäpalvelun ostamiseen, jolloin tarvittava hoiva saattaakin olla lisämaksullista. Tällöin tarvittavaa hoivaa pystyvät ostamaan vain ne, joilla siihen on varaa. Hoiva saattaa siirtyä myös kotitaloudessa tehtäväksi, palkattomaksi uusintavaksi työksi. Vaikka hoitoa ei enää tarjottaisi julkisena palveluna, ei hoidon tarve kuitenkaan katoa ja se saattaa valua kotitalouksille joko omaishoitona tai täysin palkattomana uusintavana työnä. Esimerkiksi vanhusten hoidon osalta hallitusohjelmassa korostetaan omaishoitajuutta, jos se on mahdollista. Tällöin kulut siirretään suurilta osin omaishoitajalle, joka saa pienen korvauksen valtiolta, mutta toisaalta saattaa menettää sekä ansiotulon kokoaikaisesta työpaikasta että vapaa-aikansa. Pienemmät tulot voivat vaikuttaa myös omaishoitajan tulevaisuuteen esimerkiksi pienempänä eläkkeenä. Raskas omaishoitajuus saattaa johtaa omaishoitajan uupumiseen, jolloin hänen

työpanoksensa menetetään kokonaan. Omaishoidon korostaminen hallitusohjelmassa on linjassa esimerkiksi Kinnusen, Lambergin ja Ylöstalon (2022) näkemyksen mukaan, jossa valtiolle omaishoidon tarjoaminen on halvempaa kuin hoidon tarjoaminen julkisena palveluna, koska kustannukset lankeavat omaishoitajille pääosin. Tälläkin toimella valtio pienentää omaa tarjontaansa ja samalla vähentää kuluja. Panostus julkisiin hoivapalveluihin olisi tehokkaampaa, koska näin ollen omaishoitajien verotuloa ei menetettäisi ja toisaalta se lisäisi työpaikkoja ja kasvattaisi näin ollen valtion verotuloja. Myös hyvinvointi todennäköisesti lisääntyisi sekä hoitoa tarvitsevalla että omaishoitajalla. Hoitoa tarvitseva saisi tarvitsemansa hoidon ja omaishoitajan mahdollinen taakka vähenisi. Hallitusohjelmassa oli myös kuvattu omaishoitoa koskevia toimia, joiden avulla halutaan parantaa omaishoitajien vapaiden järjestelyä ja mahdollistetaan esimerkiksi vapaiden pitämistä kotihoitopalvelun avulla (Hallitusohjelma 2023, 36). Näillä toimilla voidaan edistää omaishoitajien hyvinvointia. Omaishoitajien työn mainitaan hallitusohjelmassa olevan arvokas osa suomalaista hyvinvointipalvelua (Hallitusohjelma 2023, 74).

Miten palkallisen uusintavan työn tekijöiden, erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, arvostus näkyy hallitusohjelmassa? Hallitusohjelmassa kuvaillaan, kuinka työntekijöiden hyvinvointia halutaan parantaa ja esimerkiksi eettistä kuormitusta selvittää. Konkreettisina toimina mainitaan hyvä johtaminen sekä työjärjestelyt, joilla parannetaan työssä jaksamista (Hallitusohjelma 2023, 69.). Eettisen kuormituksen selvityksen osalta ei kuvailla konkreettisia toimia toteutuksesta tai tavoitteista. Myöskään työhyvinvointia edistäviä konkreettisia toimia ei mainita, joten ne jäävät hyvinvointialueiden omien päätösten varaan. Työntekijöistä halutaan pitää kiinni ja on positiivista, että toimia sen eteen tehdään.

Kuitenkin monet hallituksen suunnittelemat toimet saattavat kiristää myös hoiva-alan työn ehtoja. Hallitusohjelmassa linjataan palkantarkastuksista, että riitatilanteissa valtakunnansovittelijan toimisto ei voi ylittää palkantarkastusten yleistä linjaa. Kun työnantaja vetäytyy keskitetystä palkkaratkaisuista, tulee ratkaisevaksi liittotasolla käytävät neuvottelut. Tällöin palkantarkastukset eivät voi ylittää yleistä linjaa, joten myöskään esimerkiksi naisvaltaisella hoitoalalla ei pystytä pienentämään palkkaeroja muihin aloihin nähden. Tämä vahvistaa Ylöstalon ym. (2024) näkemyksiä, kuinka ansiotyönä tehtävä uusintava työ huomioidaan talouspolitii-

kassa lähinnä kulueränä, jolloin esimerkiksi julkisten alojen palkankorotuksiin ei löydy rahoitusta. Matalat palkat naisvaltaisilla aloilla voidaan nähdä naisten työn aliarvostamisena. Palkkojen korotuksella voitaisiin parantaa hoitoalan arvostusta ja tämä voisi edistää työvoiman saamista alalle. Kiristykset näkyvät myös päätöksissä koskien hoiva-alan työtä ja työn tekemisen tapoja. Hoitajamitoitusta ei tulla muuttamaan, kuin vasta vuonna 2028, joten töissä olevilla hoitajilla on suurempi työmäärä. Lisäksi halutaan, että laissa hyväksytään myös hoivatyötä ja potilasturvallisuutta lisäävän teknologian, kuten esimerkiksi älyrannekkeiden hyödyntäminen mitoituksen laskennassa. (Hallitusohjelma 2023, 36.) Uusilla työkaluilla voidaan automatisoida työtehtäviä, jolloin aikaa jäi muille tehtäville. Toisaalta myös jonkin toiminnon digitalisoituminen saattaakin lisätä työntekijöiden taakkaa entisestään, kun esimerkiksi työntekijöitä mitoitetaan vähemmän. Nämä analyysin löydökset vahvistavat Dowlingin (2021) ajatusta siitä, että teknologia ei välttämättä poista tehtävää vaan se saattaa muuttaa sen luonnetta ja tarkoitusta. Tämä päätöksen koskien työntekijöiden mitoitusta, ei voida nähdä edistävän työhyvinvointia työkuorman kasvaessa, koska ammattilaisten määrää potilaita kohden ei kasvateta. Aiemmin mainittuja älylaitteita saatetaan käyttää täyttämään hoitajamitoitusta, jolla osaltaan yritetään tehostaa toimintaa.

Hallitusohjelmassa näkyy vahvana suuntauksena talouden käsitteiden ja oppien sisällyttäminen hallintoon ja päätöksentekoon. Tästä voidaan päätellä, että päätöksiä ohjaavat kustannustehokkuus. Myös uudet käytänteet ja toimintamallit perustuvat tällöin kustannustehokkuudelle ja tämä on myös linjassa esimerkiksi Elomäen ja Ylöstalon (2020) päätelmien kanssa, kuinka yksityisen sektorin johtamisopit, kuten esimerkiksi tulosjohtaminen, ovat levinneet julkishallintoon. Kuten analyysissa käy ilmi, hallitusohjelmassa halutaan edistää kustannusvaikuttavaksi todettujen menetelmien käyttöönottoa ja yhtenä menetelmänä mainitaan esimerkiksi yksikkökustannusten julkaisu. Lisäksi mitataan hoitosuoritteita erilaisilla mittareilla. Kun hoitosuoritteita mitataan kustannusten ja muiden mittareiden avulla, saattaa se vaikuttaa hoidon laatuun, kun tietylle toimenpiteelle on esimerkiksi määritelty aikamääre. Tämä vahvistaa Karsion (2018) näkemystä siitä, kuinka hoivaa on monimutkaista mitata eikä mittareilla voida selvittää laadukkaan hoidon perusedellytyksenä olevaa hoitajan ja hoivaa tarvitsevan suhdetta.

Katoaako hoidosta myös inhimillisyys, jos hoitotoimintoja digitalisoidaan ja mitataan? Kuten aiemmin mainittua toimintojen digitalisaatiota toteutetaan esimerkiksi omahoidon avulla, voidaan päätellä, että kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset vähenevät eikä hoivasuhdetta hoitajan ja hoivattavan välillä pääse kehittymään. Tällöin hyvä hoito ei toteudu, jonka edellytyksenä Hoppania ym. (2016) kuvaavat olevan hoivasuhteen rakentuminen kasvokkain tapahtuvilla kohtaamisilla. Kuten todettu, sekä toimintojen digitalisoituminen että kustannusvaikuttavaksi todettujen menetelmien käyttöönotto vaikuttaa hoitajien työkuormaan ja sitä kautta saattaa vaikuttaa myös hoitajien työssä jaksamiseen. Kun aikaa ei välttämättä ole tarpeeksi tietylle hoitotoimenpiteelle, saattaa hoitaja kuitenkin joustaa, jotta hoito saadaan toteutettua ja vastattua hoitoa tarvitsevan tarpeisiin. Tämä päätelmä vahvistaa Dowlingin (2021) kuvausta kuinka tavoitteet kustannustehokkuudesta vaarantavat hoitotyöntekijöiden kyvyn tarjota hoitoa. Kun hoidon tuottavuutta aletaan mitata tai sille ei jätetä tarpeeksi aikaa, saattaa työntekijöiden kokemus kyvykkyydestään tarjota tarpeellista hoitoa heikentyä. Yhtenä seurauksena saattaa olla jopa alalta pois siirtyminen, johon hallitus haluaakin löytää ratkaisuja, jotta alalla pysyttäisiin sekä sosiaali- ja terveysalan osaajat alan ulkopuolelta saataisiin palaamaan takaisin hoitoalalle.

Hallitusohjelmasta käy ilmi, kuinka hoitajapulaan halutaan löytää ratkaisuja sekä ulkomaisilla että kotimaisilla rekrytoinneilla että koulutuksen lisäämisellä. Rekrytointia kansainvälisesti halutaan sujuvoittaa ja erityisesti kohdentaa rekrytointia myös hoitoalalle. Tällaiset rekrytoinnit saattavat paikata työntekijäpulaa esimerkiksi Suomessa, mutta toisaalta työvoimaa siirtyy pois lähtömaasta. Tämä vahvistaa Elomäen ja Ylöstalon (2024) kuvausta, kuinka köyhemmistä maista tulevat työntekijät (yleensä naiset) tulevat globaaliin pohjoiseen paikkaamaan työvoimapulaa ja sen seurauksena on hoivan vaje globaalissa etelässä. Tämä saattaa ohjata maahanmuuttajataustaisia henkilöitä tietyille aloille, kuten esimerkiksi hoitoalalle, joka taas vahvistaa feministisen taloustieteen näkemystä, kuinka uusintava työ kertyy erityisesti rodullistetuille tai maahanmuuttajataustaisille.

Aineistosta loistaa poissaolollaan melkein kokonaan tasa-arvon teemat. Feministisen talouspolitiikan tavoitteena on tuoda sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulma politiikkaan ja perustua laajaan ymmärrykseen politiikasta sisältäen esimerkiksi sosiaalisen uusintamisen (Ylöstalo ym.

2024, 76). Tasa-arvo mainitaan aineistossa kahdessa kohtaa. Hallitusohjelman mukaan hallitus haluaa ’’ edistää työelämän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä kitkeä pois kaikenlaisen syrjinnän työelämästä ’’ (Hallitusohjelma 2023, 64). Toisena tasa-arvo mainitaan perhevapaauudistuksen yhteydessä, jonka perusteella halutaan parantaa työelämän tasa-arvoa (Hallitusohjelma 2023, 33). Näistäkin tavoitteista puuttuu konkreettiset toimet, joiden avulla tasa-arvoa voitaisiin edistää. Hallitus on kuitenkin julkaissut erillisen tasa-arvo-ohjelman vuosille 2024–2027, mitä ei tässä yhteydessä käsitellä tarkemmin.

Aineistoon valikoituneet luvut hallitusohjelmasta vaikuttavat toteuttavan osittain strategista hiljaisuutta, joka tarkoittaa poliittisten toimijoiden vaikenemista sukupuolesta. Tutkimuksen löydökset vahvistavat ajatusta, että tällainen hiljaisuus jättää piilon tavat, joilla talouspolitiikka ja julkisen talouden hallinta vahvistaa tai muokkaa sukupuoleen liittyviä epätasa-arvoisia rakenteita (Elomäki ja Ylöstalo 2020,58). Päätökset saattavat esimerkiksi vaikuttaa palkattoman hoivan määrään tai sukupuolten välisiin tuloeroihin. Aiemmin mainittu sukupuolitietoinen budjetointi voisi olla yksi ratkaisu epätasa-arvoon uusintavan työn osalta. Budjetoinnissa ja päätöksenteossa tulisi huomioida myös uusintava työ. Tutkimuksen pohjalta voidaan päätellä, että hallitusohjelmaa edelleen kuvaa talouskuripolitiikka, jossa julkisia menoja yritetään hillitä ja ratkaisuna on esimerkiksi vähentää julkisen hoivapalvelujen kuluja. Tämä siirtää uusintavaa työtä kuormittamaan kotitalouksia ja toisaalta kuormittaa myös palkallisen uusintavan työn tekijöitä, kun resurssit vähenevät. Palkallisen uusintavan työn tekijöiden aliarvostus näkyy edelleen myös hallituksen kaavailemissa työehtojen kiristyksissä, jotka vaikuttavat myös julkisen alan työntekijöihin. Tulevaisuudessa olisi tärkeää tutkia päätösten vaikutuksia yksilöille ja yhteiskunnalle sekä palkattoman että palkallisen uusintavan työn osalta. Keskeistä olisi myös tutkia hallituksen tasa-arvo-ohjelman toimien vaikutuksia.

Lähteet

Painetut lähteet

Albelda, Randy (1995) Features and Information The Impact of Feminism in Economics Beyond the Pale? A Discussion and Survey Results. Journal of Economic Education 1995: 3, 253-273.

Allen, Juliet & Jenkins, Daniella & Howard, Marilyn (2020) Crises Collide: Capitalism, Care, and COVID-19. Feminist Studies 2020 :3, 583-595.

Autto, Jani (2023) Johdanto. Teoksessa Autto, Janne (toim.) Talous-kuri tuli Suomeen. Tampere: Vastapaino, 7-30.

Bezanson Kate & Luxton Meg (2006) Introduction: Social reproduction and feminist political economy. Teoksessa Bezanson Kate & Luxton Meg (toim.) Social Reproduction: Feminist Political Economy Challenges Neo-Liberalism. London: McGill-Queen's University Press

Braunstein, Elissa & Bouhia, Rachid & Seguino, Stephanie (2020) Social reproduction, gender equality and economic growth. Cambridge Journal of Economics 2020:44, 129–156. DOI:10.1093/cje/bez032

Čakardić Ankica (2018) Social Reproduction. Krisis: Marx from the Margins: A Collective Project, from A to Z 2018: 2 ,150–152.

Dowling, Emma (2021) The Care Crisis: What Caused It and How Can We End It? Lontoo, New York: Verso.

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. Hoitotiede 2022:34, 215–225.

Elomäki Anna (2021). Economization of expert knowledge about gender equality in the European Union. Social Politics: International Studies in State, Gender & Society 2021:28 (4), 1162–1184. DOI: https://doi.org/10.1093/sp/jxaa005

Elomäki, Anna (2018). Feministisempää talouspolitiikkaa: Seitsemän askelta kohti tasa-arvoa edistävää ja syrjimätöntä talouspolitiikkaa. KALEVI SORSA -SÄÄTIÖ. http://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/2018/03/Elomäki-Feministisempää-talouspolitiikkaa-VALMIS-WEB.pdf

Elomäki, Anna & Kantola, Johanna& Ylöstalo, Hanna (2023) Sukupuolten tasa-arvo ja hoiva. Teoksessa Autto Janne (toim.) Talouskuri tuli Suomeen. Tampere: Vastapaino, 145-169.

Elomäki Anna, & Ylöstalo Hanna (2020) Feministisempää poliittisen talouden tutkimusta. Poliittinen talous 2020: 8, 87–99. https://journal.fi/poliittinentalous/article/view/101636

Elomäki Anna & Ylöstalo Hanna (2020) Talous on tasa-arvokysymys: Taloudellistunut tasa-arvo ja sukupuolisokea talouspolitiikka. Teoksessa Kantola Johanna& Koskinen Sandberg Paula& Ylöstalo Hanna (toim.) Tasa-arvo politiikan suunnanmuutoksia. Talouskriisistä tasa-arvon kriiseihin. Tallinna: Gaudeamus, 48-68.

Hallitusohjelma (2023) Vahva ja välittävä Suomi. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. urn.fi/URN: ISBN:978–952–383–763–8

Hoppania Hanna-Kaisa ym. (2016) Hoivan arvoiset-vaiva yhteiskunnan ytimessä. Helsinki Gaudeamus.

Jorge, Susana & Pimentel, Liliana (2021) Debate: On the 'why' of gender budgeting. Public Money & Management 2021: 41 (7), p504-505. DOI:10.1080/09540962.2021.1936935

Kofman, Eleonore (2014) Gendered migrations, social reproduction and the household in Europe. Dialectical Anthropology 2014:38(1), 79–94. DOI:10.1007/s10624-014

Laruffa, Francesco (2022) Neoliberalism, Economization and the Paradox of the New Welfare State. Archives Européennes de Sociologie: European Journal of Sociology 2022:63, 131–163.

Lehtonen, Tuula (2012) Työhyvinvoinnin määrittyminen hoivatyöntekijöiden tarinoissa. Sosiaalityön lisensiaatintutkimus. https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-22141

Mankki, Laura (2024) Hyvinvointivaltion siivoojat Luokan, rodun ja sukupuolen intersektionaalisia kamppailuja. Sukupuolentutkimus–Genusforskning 2024:37(3), 22–28. https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/155683

Orozco Espinel Camila, Gomez Betancourt Rebeca (2019) A History of the Institutionalization of Feminist Economics through Its Tensions and Founders. Teoksessa History of Political Economy.Durham. Duke University Press, NC & IL. 159-192. DOI:10.1215/00182702-10085682

Outinen, Sami (2023) Talouskurin historia Suomessa. Teoksessa Autto, Janne (toim.) Talouskuri tuli Suomeen. Tampere: Vastapaino, 31–53.

Paavolainen, Maria & Weiste, Elina & Korkiakangas, Eveliina, Koivisto, Tiina & Laitinen, Jaana (2023) Moraalinen toimijuus vanhustyössä. Työelämän tutkimus 2023:21(3), 338–361. DOI: https://doi.org/10.37455/tt.127055

Paraskevaidou, Elisabet (2023) Alanvaihtamiseen liittyvät syyt sairaanhoitajien haastatteluissa korona-aikana. Maisterintutkielma. http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202309023707

Plomien, Ania &Schwartz, Gregory (2024) Welfare as flourishing social reproduction: Polish and Ukrainian migrant workers in a market-participation society. Global Social Policy 2024:24(2), 282–301. DOI:10.1177/14680181231178895

Strober, Myra H (1994) Rethinking economics through a feminist lens. The American Economic Review 1994: 2, 143-147.

Tuomi Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ylöstalo, Hanna & Kinnunen, Heini & Lamberg, Emma & Perheentupa, Inna (2024) Feminismiä talouteen. Tallinna. Gaudeamus.

Ylöstalo, Hanna (2023) Hyvä numero ja hyvä tarina: kvantifiointi feministisen talousvaikuttamisen käytäntönä. Poliittinen talous 2023:11(2), 7–42. https://journal.fi/poliittinentalous/article/view/129450/89984

Whiteside, Heather (2020) Capitalist Political Economy: Thinkers and Theories. New York: Taylor & Francis Group.

Digitaaliset lähteet:

Kinnunen Heini, Lamberg Emma, Ylöstalo Hanna (2022) Hoivan ehtyminen on hyvinvointivaltion kohtalonkysymys. Ilmiö - sosiologinen media kaikille 2022:7. https://ilmiomedia.fi/artikkelit/hoivan-ehtyminen-on-hyvinvointivaltion-kohtalonkysymys/. Viitattu 8.3.2025.

Miksi aineistohallintaa ja jatkokäyttöä? Tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/miksi-aineistonhallintaa-ja-jatkokayttoa/. Viitattu 8.3.2025.